

(1093)

ÖTVENEDIK FEJEZET

A JELENÉSEK 13. KÉTSZARVÚ „FENEVADA”

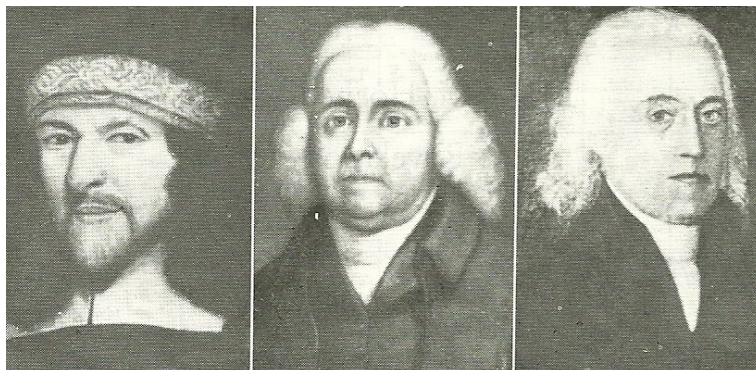
Különös figyelmet érdemel a szombatünneplő adventisták által a Jelenések 13:11-18-ban leírt földből feljövő jelképes kétszarvú „fenevadról” kifejlesztett értelmezés. Ebben az adventisták sok mindenkitől különböztek. De itt is megtaláljuk a háttérben az előzmények hosszú sorát, mely a századok folyamán fejlődött ki, mielőtt a Hetednap Adventisták beléptek a képbe. Sokkal a Miller-mozgalom keletkezése előtt, az egymást követő mélyen gondolkodó értelmezők mind Britániában, mind Amerikában a jelképnek az Óvilág helyett az Új Világra, a pápai hatalom helyett egy protestáns hatalomra való alkalmazását javasolták, John N. Andrews, a szombat adventista történésze volt az első ebben az időben, aki leegyszerűsített formában kidolgozta ennek magyarázatát. Itt egy kis szünetet tartunk, és először Andrews-t vesszük szemügyre, majd azután térünk rá erre az érdekes jelképre.

I. Andrews - A szombat történetének rátermett szerzője

JOHN NEVINS ANDREWS (1829-1883) a Hetednapi Adventisták első külföldi misszionárusa a Maine állambeli Polandban született. Szüleivel együtt ment át a csalódáson 1844-ben, és azon a vidéken első volt azok közül, akik feltalálták magukat. 17 éves fiú volt csupán, amikor Preble Szombat-traktáltja a kezébe került Marian Stowell-tól, 15 éves leányismerősétől. Csaknem azonnal elfogadta annak tanításait - majdnem olyan gyorsan, mint az idős Joseph Bates tette azt Massachusettsben. Kevés szombattartó volt abban az időben, és Andrews lett annak fő támogatója. Nagybátyja politikus volt, és a Kongresszus tagja lett. (1094) Az ő biztatására John azt tervezte, hogy joghallgató lesz és belép a politikába. De ahelyett 1850-ben prédikálni és írni kezdett. 1851-ben a *Review and Herald* kiadóbizottságának tagja, és egy ideig (1869-ben és 1870-ben) szerkesztője volt.

Csöndes és szerény, de szorgalmas és világosan érvelő, szellemileg gyorsan növekedik. Egyik fiatalkori szavajárása volt, „Ezer tévedést odaadnék egyetlen igazságért.” Ez mély meggyőződése volt. Első cikke a *Review and Herald*-ban, „Gondolatok a szombatról” címen jelent meg 1850 decemberében. Első fontos cikke a próféciáról szintén a *Review*-ben jelent meg 1851. május 19-én, és a három üzenetről, a Jel. 13. kétszarvú

fenevadáról, és az Egyesült Államoknak a próféciában betöltött szerepéről írt. Mindig tevékenyen az élvonalban tartózkodott, számos mű szerzője volt,

A Jelenések 13. fejezet magyarázásának kiváló úttörői

A XVII. és XVIII. század ezen ismert lelkészei mindnyájan azt tartották, hogy a Jelenések 13: 11-18. a protestantizmust jelképezi és abba beletartozik az Egyesült Államok. **(balra)** A nagy-britanniai Dr. Thomas Goodwin (1680) az oxfordi Magdalen College elnöke és az Oxfordi Egyetem alkancellárja, **(középen)** a massachusettsi Isaac Backus (1786) baptista történész és a vallásszabadság védelmezője és **(jobbra)** John Bacon bíró (1799) a Massachusettsi Legfelsőbb Bíróság elnöke, aki felvetette azt a gondolatot, hogy a két szarv a polgári- és vallásszabadságot jelképezi.

(1095)

Európa felé

John Nevins Andrews
a tengerentúlra viszi
a terjeszkedő üzenetet
1874-ben Európába hajózva
két gyermekével

melyek közül a legjelentősebb tudományos munkája *A szombatnak és a hét első napjának története* volt, mely a mai napig meghatározó ezen a területen.

1867-ben és 1868-ban Andrews lett a megszervezett Generálkonferencia harmadik elnöke - mindössze 38 évesen. És mint az első Hetednap Adventista külföldi misszionárius, két gyermekével 1874. szeptember 15-én Európába hajózott. Ott egy fontos európai evangéliumi és kiadói munka alapjait fektette le.¹

(1096)

II. Andrews szövegértelmezésének tömör vázlata

1. A DÁNIELI SZÖVEGÉRTELMEZÉS RÖVID KIVONATA - Andrews szerint Dániel 7. fejezet vázlatpróféciája Krisztussal, a mi jelenlegi Főpapunk koronázásával végződik, aki ezután király lesz.² A 25. vers pápasága volt az, aki azt gondolta, hogy megváltoztathatja az isteni időket és törvényeket. Dániel 8 „rendkívül nagy szarva” feloleli mind a pogány, mind a pápai Rómát. A vizsgálati ítélet

Krisztus utolsó munkája, mielőtt visszatérne a földre második eljövetelekor. Dániel 8. fejezet jelképes szentély-szolgálatában Sátán a bűnbank.

Andrews kitart a 70 hét szokásos keltezése mellett, összekapcsolva azt a 2300 évvel - Kr.e. 457 – Kr.u. 27, 31 és 34-ig, és 1844 a hosszabb időszak lezárása. Mikor Mihály feláll, Krisztus munkája a mennyben befejeződik, és a nyomorúság ideje a szentek szabadulásával ér véget - a nyomorúság ideje az 1260 év vége után kezdődik. A tudás növekedése szerinte a prófécia tanulmányozása iránti megújult érdeklődés lesz.

2. ANDREWS ÖSSZEFOGLALÁSA A JELENÉSEK KÖNYVÉRŐL - Amikor „Isten titka” befejeződik, az evangéliumi munka véget ér, és a próbaidő lezárul. A hetedik trombita a vizsgálati ítélet idejére szól, a nyitott szentély jelzi, hogy Krisztus munkája befejezőben van. Ezután következik Krisztus koronázása, az utolsó csapással, beleértve Armagedont, követve az első feltámadással. És az ezer év végén lesz a második feltámadás, és a gonoszok végső elpusztítása.

Jelenések 12. fejezetben az „asszony” az egyház, a „gyermek” Krisztus, és a „sárkány” a császári Róma, a Krisztus idejében volt uralkodó hatalom. A „maradék” Krisztus követői, akik megtartják az összes parancsolatot. A Jelenések 13. fejezet első fenevada a pápai Róma, **(1097)** - a 10 szarv azonos Dániel 7 tíz szarv-királyságával. A seb, a korábbi pápai hatalom elvétele 1798-ban valósult meg, az 1260 év végén. A gyógyulás folyamatban van.

A második fenevad a Protestáns Egyesült Államok, mely az 1260 év végén jön az előtérbe, a két szarv a polgári- és vallásszabadságot jelenti. A fenevad képmása még nem fedte fel magát, és nem lehet felismerni, míg nem válik valósággá. De előbb-utóbb valamilyen törvény megköveteli, hogy az emberek elismerjék tekintélyét, és engedelmeskedjenek rendeleteinek. A jegy a protestantizmus által kikényszerített pápai intézmény. A 666 a *Vicarius Filii Dei*-ből vehetjük.

Jelenések 14. fejezet első repülő angyala párhuzamos a 10. fejezet angyalával, és a próféciai idő számítása a 2300 évvel végződik 1844-ben. A második angyal üzenete összekapcsolódik a 18:1-10-ig és 16:17-21. fejezetekkel. A harmadik angyal üzenetét az utolsó hét csapás kitöltése követi. A „jegy” a középkor uralkodó egyházi hatalma által az Isten törvényében véghezvitt változás. És az Isten haragja a hét utolsó csapás, melyeket a harmadik jaj foglal magába.

Jelenések 16:13-ban lévő három tisztátalan lélek a római katolicizmus, a hitehagyott protestantizmus és a spiritizmus szövetsége. A Jelenések 17.

fejezet gonosz asszony, az egyház törvénytelen egyesülését jelképezi a világ nemzetjeivel. A fenevad, melyen ül, a támogató kormányokat jelképezi, Babilon pedig az állítólagos egyház, mely a föld nemzetein uralkodik. Az anya és lányai valamennyien vallásos rendszerek, melyek felhasználják a polgári hatalmat, és az ítélet Babilonra közvetlen a vég előtt következik be, a hét csapás alatt. A fenevad és a hamis próféta végső legyőzése Armagedonnál lesz.

A Jelenések 20. fejezet ezer éve a szombatnak egy fajtája, a hatezer év végén. A feneketlen mélység az elhagyatott föld, mely Sátán börtöne lesz az ezer év alatt. (Ez a bebörtönzés a fenevad legyőzése után következik, **(1098)** és a második eljövettel kezdődik.) Az igazak feltámadása jelzi az ezerév kezdetét, és a két feltámadást ez az ezerév választja el. A második feltámadáskor támadnak fel a gonoszok, és bevetik őket a tűz tavába.

III. Amerika látható a Jelenések 13:12-18-ban lévő jelképben

Szükségtelen tovább részletezni az úttörő szombattartó szövegértelmezők egyéni magyarázatait. Az alapvető vázlatpróféciák és a hozzájuk kapcsolódó időszakok között lényegében egység uralkodott, és az évszázadok során felhalmozódott értelmezésekkel megegyeztek. Csak megjegyezzük, hogy Andrews értelmezései nem tekinthetők jellemzőnek és jellegzetesnek a *Review and Herald*-dal való szerkesztői kapcsolata miatt. Azonban egy ponton Andrews lett egy fontos továbbfejlesztés szószólója az adventista szövegértelmezésben - a már kialakuló nézet szerint, a Jelenések 13:11-15. kétszarvú fenevadának helymeghatározása Észak-Amerikában található, és annak protestáns és köztársasági jellegét ez a báránnyhoz hasonló két szarv jelképezi.

Ne feledjük, ez a felfogás, hosszú és fokozatos fejlődés eredménye volt. Utaltunk arra, hogy a római hitehagyás néhány jelenségének Nagy Britanniára és Amerikára kiterjesztett alkalmazása már megtörtént, - nemcsak mint „Babilon”, hanem a „fenevad” kifejezés is - azok a protestantizmus bizonyos szakaszait is magukba foglalják.³ A korai szombattartó adventisták természetesen ismerték Millernek és ennek a másodiknak, mint az Óvilág római pápájának értelmezését. De valószínűleg jobban hatással volt rájuk Litch későbbi véleménye, mely szerint ez nem római katolikus hatalomként kerül előtérbe, az első fenevad francia forradalomkor történt megsebesülése és megújulása után, és ezért még nem szemellátható.⁴

Valószínűleg ők is ismertek több korabeli amerikai író, **(1099)** akik e fenevadban az állam és az egyház, a protestantizmust is magába foglaló egységét képviselő hatalmat látták – éppen ebben az országban. Ott volt például a XVIII. századi baptista történész, Isaac Bachus „protestáns fenevad”-ra hivatkozása 1788-ban, mely elsősorban brit, de részben amerikai nézet.⁵ Majd a századforduló után ott volt John Bacon bíró azonosítása arról a papságról, akik rokonszenveztek a pápai fenevaddal, beleértve néhány protestánst is.⁶ Ezt követte Elias Smith meghatározása erről a hatalomról, mint egyházi kormányról, nemcsak a pápairól tartja azt, hanem „mindegyikről, aki tantételeit törvénnyel kényszeríti ki”, amit az amerikai elismert egyházakra alkalmazott.⁷ És meg kell említenünk a szakadárellel szemben Samuel M. M’Corkle-nak ezen jelképeknek a protestantizmusra való alkalmazását, a képmást a tantételekkel, meghatározásokkal, fegyelmezésekkel és a pártok és a szekták jeleivel.⁸ Ezek, emlékezzünk rá, Miller előtti, vagy nem millerita nézetek voltak. Voltak mások is, de ezek is elegendőek ahhoz, hogy bemutassák a második jelkép protestantizmusra való alkalmazását.

Azt is megfigyelhetjük, hogy a milleriták között nem volt különösebben érdekes vagy hangsúlyos ez a jelkép. A Szombattartó Adventisták körében (1850) a kétszarvú fenevad jelképre vonatkozó legkorábbi utalások nem különösebben világosak. Nyilvánvalóan Hiram S. Case volt az első, aki azonosította a protestantizmust republikánus jellemzőivel.⁹ George W. Holt is beszél erről a fenevadról, mint arról a „képmásról”, mely báránnyhoz hasonló jellemet ölt magára (protestáns és republikánus), és a száma 666. De kifejezetten nem azonosította.¹⁰ Hiram Edson „protestáns Rómának” nevezte a polgári és egyházi hatalom két szarvával¹¹. H. S. Case az „állam és az egyház” egyesülésével azonosította ezt a fenevadat, - vagyis a „Protestáns egyházak és a Köztársaságiasság”, az előbbi a pápai egyházi-állami egység egy képmása.¹²

Majd 1851-ben Andrews írt egy cikket a Jelenések 13. és 14. fejezetéről és **(1100)** részletesen megtárgyalja ezt a témát. Ezt írta:

1. BABILON – HISZI, HOGY A HITEHAGYÓ EGYHÁZAK ALKOTJÁK - Babilon kényes kérdéséről ezt írta Andrews:

”Mi Babilont a világ királyságaival egyesült állítólagos egyháznak tekintjük. Más szóval, ‘Babilon a hitehagyott egyházak’. - Nem korlátozhatjuk e kifejezést a pápai egyházra, mert ez nyilvánvalóan magában foglalja mindazokat a vallásos testületeket, melyek romlottakká váltak, akár ‘a paráznák anyja’.”¹³

2. A KÉTSZARVÚ FENEVAD AZ ÓVILÁGTÓL NYUGATRA VAN - Miután megállapítja, hogy Jel. 13:1-10. fenevada a pápai Róma, Andrews kijelenti, hogy a második fenevad (11-18 vers) békés és bárányhoz hasonló módon a *földből* jön fel, nem a nemzetek tengeréből, mint az első fenevad. És annak az 1260 év vége körül kell feljönnie, és új területen. Az időpont és a hely nagyfontosságú.

„A babilóniai és a perzsa birodalmak központja Ázsiában volt. A görög és a római birodalmak központja pedig Európában. A 10 szarv ábrázolta a római birodalom, annak felosztott állapotában kitölti a maradék helyet az Atlanti óceánig. Ezért még mindig (az Óvilágtól) nyugatra tekintünk az ebben a próféciaiban leírt hatalom létrejöttéért.”

„Nyilván ez az utolsó hatalom, mellyel Isten népe összeköttetésbe kerül, mivel a harmadik angyal üzenete, mely közvetlenül megelőzi Jézusnak a fehér felhőn való megjelenését, majdnem teljes egészében a kétszarvú fenevad működésére vonatkozik.”¹⁴

A továbbiakban világosan azonosítja Amerikával ezt a szelíd és fiatalos erőt, két szarvával, a polgári és egyházi hatalommal, - a Biblia és a szabadság elvein alapuló republikánizmussal és a protestantizmussal. Azonban ez az a hatalom, amely végül is ki fogja kényszeríteni az első, vagyis a pápai fenevad jegyét.¹⁵

3. AZ ÁLLAM ÉS AZ EGYHÁZ EGYESÜLÉSE A KÉPMÁS - Az első, vagyis a pápai fenevad képmása más lesz, mint a római egyház, mondja Andrews, az fel lesz ruházva polgári hatalommal (**1101**) és üldözésre való jogosultsággal – nem-katolikus egyház-állam kombináció, ami különbözik a pápai fenevadtól.¹⁶

Andrews egyetért Bates-szel abban, hogy a bélyeg felvételére kötelezés egy „protestantizmus által kikényszerített pápai intézmény”. A 666-ot nem határozza meg, de megemlíti annak a lehetőséget, hogy az a protestáns felekezetek nagy számát jelenti.¹⁷ Később követi Miller, Josiah Litch és Apollos Hale nézetét a „két pusztaságról”, „a két szembenálló szentélyről” és a „két seregről” Dániel 8. 9-13-mal kapcsolatban.¹⁸

IV. A három üzenet rendszerezett magyarázatát adja

Andrews legjelentősebb hozzájárulása a prófécia-értelmezéshez 144 oldalas könyve volt, *The Three Angels of Revelation XIV, 6-12* {A Jel. 14:6-12. három angyala (később *The Three Messages of Revelation XIV, 6-12. Particularly the Third Angels's Messages, and Two-Horned Beast* címen újra kiadták) – (A Jelenések 14:6-12. három üzenete. Különös tekintettel a harmadik angyal üzenetére és a kétszarvú fenevadra). Ezeket az ő Review-ban írt cikkeiből jelentették meg, 1855. január 23. és május 1. között.

1. POGÁNY RÓMA, PÁPAI RÓMA, ÉS EGYESÜLT ÁLLAMOK - Andrews nézetei a Jelenések könyvéről vázlatosak, míg a 12. fejezethez nem ér. Már említettük következtetéseit - e fejezet tiszta asszonya az igaz egyház; a gyermek, Krisztus; a sárkány pedig a császári Róma, hét fejjel, mint hét kormányformával. Jelenések 13. fejezet első fenevadát a pápai Róma képviseli, és annak tíz szarva azonos a tíz részre osztott Rómával, mint az a Dániel 7. fejezetben szerepel. A halálos seb **(1102)** a pápaság uralkodásának megbénítása az 1260 év végén, mely 538-1798-ig tartott. A gyógyulás nyilván hatalmának visszanyerése.

Állította, hogy a Jelenések 13 második fenevada közvetlen az 1260 év vége után kerül az előtérbe, az nem Napóleon, Nagy-Británia vagy a Szentszövetség, hanem az Amerikai Egyesült Államok, a polgári- és vallásszabadságot jelentő két báránnyal hasonló szarvval. A „fenevad képmása” még nem látható - mondja Andrews – éppen ezért nem lehet azonosítani, amíg létre nem jön. A „jegyzék” a pápaság intézménye, melyet a protestantizmus kényszerít ki – ez a vasárnap kikényszerítése – és szerinte a „666” számszerű megfelelője a *Vicarius Filii Dei*-nek (Isten Fiának helytartója).

2. HÁROMSZOROS FIGYELMEZTETÉS A HITEHAGYÁS MIATT – Mint minden adventista társa, ő is állította, hogy a három repülő angyal az ítélet órájának hirdetését jelképezi, bejelentve az egyházak hitehagyását, és figyelmeztetés az Isten törvényében tett változásra – az Isten haragját tartalmazó hét utolsó csapásra.

A „három tisztátalan lélek” – írja - a római katolicizmusból, a hitehagyott protestantizmusból és a spiritizmusból származik, és kezdet fognak végső tevékenységükhöz. A Jelenések 17. fejezetben a romlott asszony, vagyis az egyház, mely törvénytelenül egyesült a világ nemzeteivel - Babilon pedig a romlott egyház, mely uralkodik a világ nemzetein. Az anya és lányai az összes olyan vallási rendszert képviselik, amely a polgári hatalomhoz folyamodik. Babilon büntetése az utolsó pohár alatt következik be, közvetlen a vég előtt. A fenevad és a hamis próféta végső megdöntése Armageddonnál lesz.

Az eljövotelt és az első feltámadást a millenniumi ezerév követi – az elnéptelenedett föld Sátán börtönévé válik, míg fenn a mennyben az igazak ítélkeznek a gonoszok felett. A második feltámadás (a gonoszoké), az ezerév végén lesz, azután Sátánt eloldozzák. Azután őt és gonosz harcosait és a gonoszokat bevetik a tüzes tóba. Akkor megtisztul a világegyetem a bűn katasztrófájától. **(1103)** Ezt mondta Andrews. És most röviden kövessünk

nyomon négy másik korabeli szombattartó értelmezőt - Cornellt, Wagonert, Longboronght és Haskellt.

V. Cornell - összegyűjti a kiemelt magyarázatok tanúságait

MERRITT E. CORNELL (1827-1893) New York államban született, és szüleivel 1837-ben Michiganbe költöztek. Bates térítette a szombattartó hitre 1852-ben. Először ellenállt a hetedik napi szombat tanításának, később komoly támogatója lett, és rövidesen létrehozta a szombattartó hívők csoportját. Bátor, lelkes és fáradhatatlan, elhivatott evangélista és kemény vitatkozó volt¹⁹ - néha „Viharmadárnak” nevezték. Beleillett a kor szellemébe, és Main-tól Kaliforniáig mindenütt hirdette az ígét, ő vezette az első nagy sátorösszejövetelt, amit a szombattartó adventisták 1854-ben tartottak. Eleinte osztozott Bates korai véleményében, hogy a fenevad „száma” valószínűleg „666” szektát jelentett²⁰. De ez a felfogás hamar kiment a forgalomból. Nemsokára ezt a számot jelképesen a fenevad nevének tekintették.

Cornell nem írt prófécia-értelmezést könyv alakban, de 1854 és 1858 között a *Review* külső munkatársa volt. Állásfoglalásai Dániel különböző vázlat- és időrendi próféciai tekintetében mértékadóak voltak²¹. A Jelenések könyvével kapcsolatban az volt a meggyőződése, hogy mind a hét gyülekezet, mind a hét pecsét a tiszta és a romlott egyház történelmi szakaszai, és a laodiceai szakasz azonos az advent néppel²². Állította, hogy a Jelenések 12 asszonya az igaz egyház, és a Jelenések 13 két fenevada a polgári kormányzattal egyesült Római Katolikus Egyház, és az Egyesült Államok - a második fenevad két szarvával a „protestantizmus és a republikanizmus”²³. A „képmás” hasonlóság, **(1104)** ezért a protestantizmus és az állam egyesülését, vagyis házasságát jelenti, mely még nem jött létre²⁴. De először azt gondolta, hogy a 666 a számos „protestáns szektás felekezetre” vonatkozik²⁵.

A félelmetes hét pohár még a jövőben van, ami Isten kegyelem nélküli haragját testesíti meg. A hatodik pohár magába foglalja a spiritizmust²⁶. Cornell kérdésessé tette a földi ezer évről való állítást, mely idő alatt a világ meg fog térni - idézve Luthertől Whitefield-ig a vezető papságot a premillennium alátámasztására.²⁷

Egyedülálló közreműködése a „Kivonatok a kiváló szerzők írásaiból” című 137 oldalas gyűjteményében jelent meg, igazolva a kulcsfontosságú próféciaák beteljesedését. Cornell, a *Facts for the Times (Tények az időkről)* című írását kifejezetten arra a célra készítette, hogy kimutassa, a szombattartó adventisták által fenntartott álláspontokat a „legkiválóbb és

istenfélő” írók sokasága a múltban és a jelen időben egyaránt támogatta. Ez több kiadást ért meg, és egy mértékadó munkának tekintették.

A bővített, második kiadás (1875) megmutatja, hogy ezek a nézetek nem újak, hanem összhangban vannak a létező legbölcsebb és legjobb szaktekintélyek megfontolt véleményével, idézetek pontos hivatkozásokkal az olyan közismert korábbi és jelenlegi íróktól, mint Isaac Newton, Lloyd, Gill, Daubuz, Clarke, Scott, Henry, Faber, Wesley, Whitefield, Croly, Cumming, Duffield, Campbell és sokan mások - a tényszerű adatokat olyan elismert világi forrásokból gyűjtötte, mint pl. Gibbon.

Ezek az idézetek úgy mutatták be a széleskörű kutatások eredményeit, mint amik történelmi és ortodox pecsétet ütnek a szombattartók prófeciákról kialakított alapvető állásfoglalásaira. Annak bizonyítékaként jelentették ki, hogy a Hetednapi Adventisták kitűnő csapatban működnek együtt, és egyszerűen onnan folytatják, ahol mások elhagyták a prófeciákról megállapított alapvető álláspontokat. **(1105)** Ezek a kivonatok tartalmazták Dániel 2. és 7., Jelenés 12. és 13. fejezetek vázlatprófeciáinak főbb jellemzőit, a nap-év elvét az összes próféciai időszakra, a közelgő advent jeleit, a pápaság által Isten törvényének elbizakodott megváltoztatását, az ezerév téves felfogását, stb. Ezenkívül idézeteket közöl a három angyali üzenet alátámasztására, Babilon leomlásáról, mint a protestantizmus történelmi hitétől való modern eltérésről, viszonyát Jelenések 13 második jelképében az Egyesült Államok vonatkozásában, a protestantizmus és a republikánizmus két szarvával.

VI. Waggoner - a nyugati „Idők jelei” szerkesztője

Nem fogjuk nyomon követni a további szövegértelmezéseket, hanem egyszerűen megemlítünk három úttörő író. Semmilyen lényeges különbséget nem vezettek be. Az első JOSEPH HARVEY WAGGONER (1820-1889) nyugati születésű volt, és baptista. Egy politikai lap szerkesztője és kiadója volt Wisconsinban, amikor 1851-ben H. S. Case-től először hallott az advent hitről – kit előzőleg már említettünk – aki egy óra leforgása alatt felvázolta előtte a nagy próféciai időszakok egész sorozatát, valamint a harmadik angyal üzenetét, az Egyesült Államok szerepét a prófeciában, és nagy vonalakban a szombatot.

Waggoner érdeklődése felébredt és behatóan személyesen tanulmányozni kezdte az adventisták tanításait. 1852-ben csatlakozott a gyülekezethez, és azonnal evangélizálásra szánta el magát, később pedig írt és szerkesztett. Ő volt a fiatal ügy egyik erős oszlopa. James White után

először ő volt a nyugati *Idők jelei* szerkesztője, valamint az első egészségügyi folyóirat, a *Pacific Health Journal* szerkesztője a Csendes óceán partján. Ő írta az eredményes *Refutation of the Age-to-Come (Eljövendő kor cáfolatát)*, valamint írt a *Nature and Tendency of Modern Spiritualism (Modern spiritizmus természetéről és irányzatáról)*. Egy korábbi munkája *Atonement in the Light of Reason and Revelation (Engesztelés az értelem és a Jelenések fényében)* irányadó volt, és utolsó, próféciával foglalkozó műve volt a *From Eden to Eden (Édentől Édenig)*.²⁸ Utolsó évében Európában lelkészkedett, ott is halt meg. Szabvány szerint értelmezte a próféciákat.

(1106)

VII. Loughborough - az úttörő időszakok krónikása

JOHN NORTON LOUGHBOROUGH (1832-1924), az úttörő idők krónikása, metodista szülők gyermeke, a New York állambeli Victor-ban született. John nagyon fiatalon lett keresztény, és a kovács és kocsigyártó mesterségeket tanulta. Istenfélő nagyapja nevelte fel, kinek imája élő valóság volt. Átment az 1843 és 1844-es tapasztalaton, és 1849-ben igehirdető lett az elsőnapis adventisták között. Mindössze 17 éves volt, és „ifjú prédikátor” néven ismerték. 1852-ben először hallgatott meg egy előadás-sorozatot a hetednapis adventisták tanításairól, melyet J. N. Andrews tartott. Ezek olyan világosak és meggyőzőek voltak, hogy azonnal el is fogadta a szombattartók álláspontjait, és azonnal hirdetni is kezdte azokat másoknak. 1854-ben szentelték lelkésszé, és azon három fiatal közül ő volt az egyik – Andrews, Smith és Loughborough – aki erősítette az idős Joseph Bates, James és Ellen White kezeit azokban az úttörő időkben.

Derűs, vidám és fáradhatatlan munkás volt. Írásai szokatlanul érdekesek voltak, telve anekdotákkal és történetekkel. Fél tucat könyv szerzője volt, és ő lett a növekvő felekezet krónikása, 1891-ben összeállította a *Rise and Progress of the Seventh-day Adventists (Hetednapis Adventisták haladását és felemelkedését)* amely túlhaladta a Második Nagy Advent Mozgalmat (1905). Számos felelős állást töltött be, mint evangélista, ügyintéző és úttörő, és 1868-ban segített beindítani a gyülekezeti munkát a csendes-óceáni partokon. 1878-ban ő volt az első képviselő, akit Angliába küldtek a mű fejlesztésére. Számos értekezlet elnöke volt, valamint a Generál Konferencia területeinek főfelügyelője. Hasonlóan úttörő munkás volt a nyilvános evangélizálásra alkalmazott sátor-összejövetelek területén 1854-ben a Michigan állambeli Battle Creekben, és sok éven keresztül szorosan

együttműködött Mrs. White munkájával. Az Ige szerelmese volt, több mint „hatvanszor” olvasta el a Bibliát.

(1107) A próféciáról tartott nézeteit egyetlen bekezdésbe foglalhatjuk össze: Dániel nagy vázlat- és időpróféciáiról nézete mértékadó volt, és összhangban volt a többi korabeli adventista értelmezőkével. Például a Jelenések könyvében „a hét gyülekezetet az egyház hét állapotára vagy az egyház hét különböző korszakára” alkalmazza, mely magába foglalja a keresztény kort. A Két Tanú, a Két Testamentum. Andrewst követi a kétszarvú bárányhoz hasonló fenevaddal kapcsolatban, megállapítva, hogy az az Amerikai Egyesült Államok, fiatalságával és szelídségével, a protestáns és republikánus szarvaival. A fenevad „képmása” az állam és az egyház végső egyesülése, a vallásos rendeleteknek a polgári törvényekkel való kikényszerítése, pontosan úgy, ahogy a pápaság tette azelőtt; és a „jegy” magában foglalja a szombat megváltoztatását.

VIII. Haskell -A Traktát-társaságok és a bibliamunka atyja

Az utolsó, akit e fejezetben megemlítünk, Stephen N. Haskell (1833-1922) Massachusettsben született, és 1848-ban lépett be a kongregacionálista egyházba. Csak 19 éves volt, amikor 1852-ben meghallotta az első adventista igehirdetést, és rövidesen hirdetni kezdte az advent hitet, szappankészítéssel tartotta el magát. Nemsokára hívők egy csoportját készítette elő a keresztségre. Ő volt az atyja az Irat- és Missziótársulatoknak, melyek 1869-ben jöttek létre, és amelyek később a helyi egyházi irodalmat ezerszeresére fejlesztették. Szintén ő volt felelős a rendszeres bibliatanulmányozásért, és a biblia-oktatási munka elindításáért. 1870-ben szentelték fel, és a nevelési-, egészségügyi- és kiadói intézmények határozott támogatója volt. Ő volt az Új-Angliai, Maine-i és Kaliforniai konferenciák elnöke, és bölcs tanácsadója. Ausztráliában, Új-Zélandon, Angliában és Dél-Afrikában szintén úttörő volt az egyházi munkában, **(1108)** és 1888-1889-ben tett körútja alkalmával Indiában, Kínában és más nem-keresztény országokban lényegesen megerősítette a misszióállomásokat.

Számos mű szerzője volt, különösen a *Dániel próféta története* és a *Pátmoszi látnok története*, mindkettő a prófécia területéről, és *A kereszt és árnyéka* pedig a szentély szolgálatáról. A Bibliát is tanította az ausztráliai Avondale Kollégiumban. Prófécia- értelmezése feltűnően világos és egyszerű. Az egyszerű emberek kitűnő tanítója és igehirdetője volt. Ereje abban rejlett, hogy egyszerű és népszerű alakban mutatta be azt, amit mások tudományos kutatások árán ástak ki. Ilyen volt két próféciáról szóló

könyve is. Semmi új nem volt magyarázataiban, ami ne egyezett volna az adventisták legjobb értelmezőivel.

Ezek, az utolsó három fejezetben említett férfiak így elmélkedtek Isten hatalmas tervéről, melyet a bibliai próféciaikban nyilatkoztatott ki - annak mélységéről, szélességéről és magasságáról; szépségéről, teljességéről és szeretetreméltó vonzerejéről. Félelemmel és tisztelettel töltötte be értelmüket, bátorította szellemüket, megerősítette lelküket, és megváltozhatatlan célt vitt életükbe, amit fenntartás nélkül Istennek és az igazságnak szenteltek. Ez, egyfajta betekintést adott nekik az Örökkévaló fennkölt céljába, és abba a szerepbe, melyet be kellett tölteniük a korszakok isteni drámájának végső jeleneteiben. Érezték, hogy Isten számít rájuk, hogy hűségesen megtegyék az ő részüket. Az Istenért való küldetésnek ez a tudata tette őket az ügy harcosaivá.

JEGYZETEK

1. Gyászjelentés, *Review and Herald*, 1883. október 30; Dick, *Alapítók*, 7. fejezet; Spalding, *Captains*, 190, 191, 507-522. o.; M. E. Olsen, *Elindulás és előrehaladás*, 749. o. Lásd még Loughborough, *Növekedés és fejlődés*; Gordon Balharrie, „A Study of the Contribution Made to the Seventh-day Adventist Movement by John Nevins Andrews” (ezek kiadatlan kéziratok, Seventh-day Adventist Theological Seminary, 1949).
2. Andrews nem írt rendszeresen kommentárokat, mint Uriah Smith. Azonban meglehetősen pontos képet lehet összerakni az ő cikkeiből, vezércikkeiből és brossuráiból. Hivatkozásai, csoportok helyett minden egyes pont esetében a vezető forrás megjegyzésben vannak csoportosítva. Ezek a *A Jelenések 14:6-12. angyalai* (1855); cikkek a *Review and Herald*-ben 1852-től kezdődően, és különösen az 1869-ben és 1870-ben kiadott kiadványok egy hosszabb szerkesztői sorozata. Az ő *Szombat története* szolgált még néhány pontot.
3. Lásd: 240, 278, 1049.
4. William Miller, *Bizonnyítékok a Szentírásból és a történelemből* (1836), 56. o.; Josiah Litch szintén, *Restitution*, 131, 133. o.
5. Lásd: III. kötet, 213. o.
6. Lásd: 72. o.
7. Lásd: 180. o.
8. Lásd: 240. o.
9. Case, Levele a *Present Truth*-ban, 1850. november, 85. o.
10. Holt, Levele a *Present Truth*-ban 1850. március, 64. o. Ez tűnik a legkorábbi hivatkozásnak erről a témáról ebben a folyóiratban.
11. Edson, „Egy felhívás a Laodicea Gyülekezetéhez”, *Advent Review Extra*, 1850. 9. o.
12. Case, Levele a *Present Truth*-ban, 1850. november, 85. o.
13. John N. Andrews, „Gondolatok a Jelenések 12. és 14. fejezetéről”, *Review and Herald*, 1851. november 19. 81. o.
14. *I. m.* 82, 83. o.
15. *I. m.* 83, 84. o.

16. *l. m.* 84. o; lásd még az ő „A Jelenések 14 három angyala” című cikkét *Review and Herald*, 1851. szeptember 2. 21. o
17. A többiek hamar elfogadták ezt az értelmezést, bár nehéz nyomon követni az elgondolások eredetét egy ilyen szoros kapcsolatban álló csoportban. (Cottrell mondta 1854-ben, hogy „néhány éve” neki ez volt a véleménye.) Andrews cikkét követő négy hónapon belül Joseph Bates, James White és Otis Nichols mindnyájan ezt a jelképet alkalmazzák az Egyesült Államokra, a protestantizmus és a republikanizmus enyhe jellemzőivel. (Joseph Bates, „The Beast With Seven Heads” és James White „The Angels of Revelation XIV.” I. rész a *Review Herald* 1851. augusztus 19. 3, 4, és 12. o, külön-külön; Ois Nichols, Letter in *Review and Herald*, 1851. szeptember 2. 22, 23. o.)
18. Stephen Newell Mead (1820-1888) is szilárdan hitt az 1844-es adventben, aki 1850 őszén elfogadta a hármás üzentet a New Hampshire-i Washingtonban, és a Hetednap Adventista egyház alapító tagja volt, amikor 1862. január 12-én hivatalosan megszerveződött. Ő túl korainak tartotta, hogy a Jelenések kétszarvú fenevada lenne az Egyesült Államok, és rámutatott arra, hogy a kép elkészítése még a jövőben van. (S.N.Mead, „The Two-Horned Beast” *Review and Herald*, 1853. november 15. 149, 150. o.)
19. Andrews, „Gondolatok a Jelenések 13. és 14. fejezetről”, *Review and Herald*, 1851.május 19. 85.o.
20. Andrews, „A Szentély” (2. rész), *Review and Herald*, 1853. január 6. 129. o.
21. Gyászjelentés, *Review and Herald*, 1894, január 23. 63. o.
22. M. E. Cornell, „Ők fogják elkészíteni a fenevad képét” *Review and Herald*, 1854. szeptember 19. 43. o.
23. Cornell, „Interesting Extracts, No. 15.” *Review and Herald*, 1865. április 4. 140. o.
24. Cornell, 1857, január 1-én a *Review and Heraldben* megjelent cikke 69. o; „How Shall We Rise”. „Confession” 1857. február 5. 109. o; „The Laodicean Message”, 1867. március 5. 151. o; „Dr. Rice on the Seven Seals”, 1864. február 2. 77. o.
25. Cornell, 1854. szeptember 19-én a *Review and Heraldben* megjelent cikke „They Will Make an Image to the Beast”, 43. o; „Sheshachi”, 1865. szeptember 18. 125. o; „A Sign of the Times”, 1962. február 4. 78. o.
26. Cornell 1854. szeptember 19-én a *Review and Heraldben* megjelent cikke „They Will Make an Image to the Beast” 43. o; „Image of the Beast” 1868. május 12. 340. o.
27. Cornell, „They Will Make an Image to the Beast”, *Review and Herald*, 1854, szeptember 19. 43. o.
28. Cornell, „The Last Plagues”, *Review and Herald*, 1859. június 23. 37. o; „Peepings and Mutterings”, *Review and Herald*, 1859. március 17. 133. o; M. E. Cornell, Spiritualism, a Stanic Delusion, 5, 8. o.
29. M. E. Cornell, *Facts for the Times* (1858), 8, 9. o.
30. Gyászjelentés, *Review and Herald*, 1889, szeptember 3; Loughborough, „Elder J. H. Waggoner” (vezércikk), *Signs of the Times*, 1889, május 20. 294. o; Spalding, *Captains*; Loughborough, *Great Second Advent Movement*.
31. Gyászjelentés, *Review and Herald*, 1824. június 19. 77. o; Dick, *Founders*, 6. fejezet; Spalding, *Footprints*, 17. fejezet, szintén *Captains*.
32. Loughborough, „A letter to a Friend, on the Seven Churches” *Review and Herald*, 1857. március 19. 153. o.
33. Loughborough, „The Two Withesses” (1. rész), *Review and Herald*, 1862. január 14. 53. o.
34. Loughborough, „The Two-Horned Beast of Rev. XIII, A Symbol of the United States (1857).
35. Eugene W. Farnsworth, „Elder Stepehn N. Haskell”, *Review and Herald*, 1922. december 14. 17, 18.o; Spalding, *Footprints*, 1. fejezet.

